

MALS TEMPS PER A LA LÍRICA CIENTÍFICA

Juli Peretó

Amb motiu del 50è aniversari de la Segona Guerra Mundial la revista *Nature* ha fet el balanç de la situació actual i de les tendències futures en les polítiques científiques dels principals estats occidentals —entre els quals òbviament no figura l'espanyol. Els països directament implicats en la gran conflagració s'apresaren a convèncer tothom que la investigació científica podia ser tan important i estratègica en temps de pau com ho havia estat durant la guerra. Prova d'això és que els nord-americans pensaven prohibir la recerca científica a l'Alemanya vençuda i Gran Bretanya va aconseguir que es permetés fer ciència bàsica però amb severes restriccions en la investigació aplicada. Tot i que la imatge d'una ciència benigna i al servei de la humanitat va resultar fatalment tocada l'octubre de 1945, el suport governamental a la R+D, almenys fins ara, ha estat constant.

Alemanya és el cinquè estat del món pel que fa a despesa en R+D i l'únic que continua augmentant el pressupost per a la recerca bàsica. I aquest és un compromís que ha resistit les tendències observades en altres països industrialitzats, on una visió desequilibrada i descentrada d'allò anomenat “caràcter estratègic de la investigació” està fent estralls en les inversions destinades a la investigació bàsica*. Com més va més, a Gran Bretanya o a França s'observa que les propostes que manquen d'una aplicació immediata tenen avui més dificultats que fa uns anys per a trobar finançament i suport estatal.

I és que la contracció dels pressupostos estatals per a la ciència i la tecnologia en els principals països industrialitzats —llevat potser d'Alemanya i el Japó— ha arribat. Als Estats Units la proposta dels republicans d'ajustar els pressupostos, amb una reducció per a l'any 2002 del 30% en R+D, ha estat assumida pel mateix president Clinton, i el president del MIT l'ha acceptada com una hipòtesi raonable. La tensió està servida: els comitès de decisió i assessorament en matèria de finançament a projectes d'investigació —formats al seu torn pels mateixos científics— com més va més hauran de negar el pa i la sal a propostes científicament brillants però que cauen fora de les prioritats governamentals. Un informe del National Research Council (RNC) nord-americà anima el Congrés a centralitzar el control de pressupost de R+D per a poder prendre decisions dures i difícils.

A l'estat espanyol només podríem parlar amb propietat d'una dècada i escaig de política científica de suport a la recerca raonable. Tot i que algunes tendències s'han frenat poc després d'iniciar-se —per exemple, l'acostament a les mitjanes europees en percentatge del PIB dedicat a recerca o del nombre de científics per habitant—, en general s'ha avançat notablement. I si hem d'aplicar-nos l'històric i proverbial retard respecte al que succeeix en altres països del nostre entorn, podem concloure que, aquí també, ben aviat començaran a bufar els vents de la malastrugança per al suport governamental a la investigació científica. Però amb l'enorme diferència que nosaltres ens trobem en un punt encara llunyà no ja de l'ideal sinó de la mediocritat. No oblidem que 10 anys —que són els que compleix ara l'anomenada Llei de la Ciència, per posar una fita— són poquíssim per a la consolidació d'un sistema de ciència i tecnologia. Hi ha una infraestructura científica encara fràgil: amb un nou govern conservador la incertesa plana sobre el futur de la CICYT. I què són deu anys per a canviar la mentalitat d'un país i l'actitud de la societat envers la ciència i els científics, i en particular la percepció dels polítics de l'interès que té donar suport a la ciència; no només l'aplicada, sinó, i sobretot, la bàsica. En aquest terreny seran pocs tots els esforços que puga fer la comunitat científica —auxiliada per uns mitjans de comunicació tan professionalitzats com puga— per difondre la seua activitat, els avanços del coneixement i els usos que se'n poden derivar.

Al País Valencià, un nadó anomenat Pla Valencià de la Ciència i la Tecnologia ha topat amb la ignorància i la incomprensió dels nous inquilins de la Generalitat. Un any pot semblar poc temps per a adonar-se de la prioritat que caldria imprimir en matèria d'investigació científica. Nogensmenys, la disminució del pressupost del 96 (gairebé un 30% en el capítol d'inversions en infraestructura científica, és a dir, tot llevat d'allò que cofinança la Unió Europea) pot ser tot un símptoma d'allò que ha de venir. Estroncar les tendències tot just iniciades i incipients pot resultar fatal per al futur desenvolupament econòmic del país.

*Per sobreviure, vegeu el comentari d'Arthur Kornberg, *Science*, 269, 1799